

NATURALISM, NON-NATURALISM ELLER MISSTAGSTEORI?

Bergström och Olson om normativa skäl

1. INLEDNING

I *Filosofisk tidskrift* pågår en debatt om huruvida det finns normativa skäl att utföra vissa handlingar eller inta vissa attityder.¹ Jonas Olson har argumenterat för att det inte finns några sådana.² Lars Bergström håller dock inte med om detta.³ Deras utbyte speglar i många avseenden hur debatten om moralisk metafysik i allmänhet brukar se ut. I den här texten tänkte jag således bidra med en överblick av denna diskussion och ett par kommentarer om den.

Som både Olson och Bergström påpekar blir diskussionen snabbt ganska invecklad. I synnerhet är flera av de mest inflytelserika argumenten "dialektiskt ineffektiva", på så sätt att de knappast kommer vara övertygande för någon som inte redan accepterat argumentets slutsats. Detta gör att vi, som Olson uttrycker det, "hamnar i ett filosofiskt dödläge": båda parterna anser sig ha goda argument för sin uppfattning, men det är också tydligt att dessa argument inte kommer övertyga motståndarna.⁴ I avsnitt 2 redogör jag för ett par av de argument som tenderar att leda till detta dödläge. I avsnitt 3 föreslår jag att en naturalistisk uppfattning om moralisk metafysik undviker dessa argument, men som vi kommer se i avsnitt 4 finns de andra invändningar mot naturalismen som tar oss tillbaka till dödläget.

Dödlägen av det här slaget förekommer förstås inte bara i meta-etiken, utan också i filosofin mer allmänt. Oenigheten kring moralisk metafysik ger oss därför tillfälle att fundera över en mer generell metodologisk fråga: hur ska den här sortens filosofiska dödlägen bäst hanteras? En god idé verkar vara att utforska argument, om det finns några

1. En närliggande fråga är huruvida vi *bör* utföra vissa handlingar eller inta vissa attityder. I den här texten kommer jag inte hålla isär frågor om vad vi bör göra och vad vi har skäl att göra särskilt noga.

2. Olson 2014, 2017a.

3. Bergström 2016, 2017.

4. Olson 2017a, s. 37.

sådana, som är oberoende av de överväganden som ledde oss fram till dödläget från första början. I avsnitt 5 kommer jag argumentera för att denna ansats talar för att den naturalistiska uppfattningen om moralisk metafysik, som varken Olson eller Bergström accepterar, trots allt är rimligast. Anledningen till detta är att naturalistiska uppfattningar, till skillnad från konkurrerande teorier, faktiskt kan stödjas av överväganden som är oberoende av de som leder till ett sådant dödläge som vi försöker undvika.

2. MISSTAGSTEORIN OCH DESS MOTSTÅNDARE

Olson accepterar en *misstagsteori* om normativa skäl. Det finns inget, menar han, som vi bör eller har skäl att göra. Denna tes är svårsmält. De flesta av oss tror ju exempelvis att man bör vara snäll mot sina vänner ibland, och att det finns skäl att tvivla på att månen är en ost. Men Olson förnekar detta.

Varför gör han det? Anledningen är förstås inte att han anser att man bör vara *dum* mot sina vänner eller att det *finns* skäl att tro att månen faktiskt är en ost. Det är snarare för att han tror att det inte finns några normativa fakta alls. Som stöd för denna uppfattning åberopar han (en version av) J. L. Mackies *konstighetsargument*. Den viktigaste premissen i det här argumentet är att det helt enkelt vore väldigt märkligt om världen innehöll några robust normativa fakta, som inte uttömmande kan förklaras i termer av t.ex. etikett eller andra konventioner. Därför finns det inga sådana fakta.

Lars Bergström är inte direkt imponerad av detta argument. Som många andra delar han inte intuitionen att normativa fakta vore särskilt mystiska. Det verkar ju tvärtom väldigt rimligt att vi bör vara snälla mot våra vänner ibland, till exempel. Vad är det som är så konstigt med det?

Olson är också väl medveten om att hans motståndare inte kommer acceptera denna premiss. Detta är ett exempel på den typ av filosofiskt dödläge som jag tidigare nämnde: misstagsteoretikern anser sig ha ett övertygande argument för sin position, men det är också ganska klart att den som inte redan är misstagsteoretiker nog inte kommer bli övertygad av detta argument. Som i många andra fall beror dödläget här på att de oeniga parterna helt enkelt har olika grundläggande intuitioner: i det här fallet om huruvida normativa fakta vore metafysiskt konstiga eller ej.

Bergström menar å sin sida att det finns ett bra argument *för* att det

finns normativa fakta.⁵ Det är en sorts outhärlighetsargument. I grova drag är tanken att normativa fakta finns (eller att vi är rättfärdigade att tro detta) eftersom vi måste anta att de finns om vi ska kunna syssla med praktisk eller teoretisk deliberation på något vettigt sätt. Olson påpekar i sin tur att outhärlighetsargumentet också har sina brister.⁶ Jag är böjd att hålla med Olson på den punkten – och kommer inte uppreda hans invändningar – men jag tror att det finns ett annat argument mot misstagsteorin som är både enklare och mer kraftfullt.

De viktiga premisserna i argumentet jag har i åtanke är helt enkelt att man *naturligtvis* bör vara snäll ibland, och att vi *förstås* har skäl att tvivla på att månen är en ost. Dessa implicerar att det finns åtminstone två normativa fakta: att man bör vara snäll ibland och att vi har skäl att tvivla på att månen är en ost. Därför är misstagsteorin falsk.

Det här är ett *Mooreanskt* argument.⁷ Analogt argument kan framföras för existensen av sådant som fri vilja, bord och stolar, eller (likt Moore själv) för existensen av yttervärlden i största allmänhet.⁸ Det är inte lika sofistikerat som Bergströms outhärlighetsargument, men jag tror ändå att de är besläktade på något sätt. För varför verkar det så rimligt att det finns vissa normativa sanningar, som att man ibland bör vara snäll? Det är nog åtminstone bland annat för att våra övertygelser om sådana saker spelar en så central roll när vi funderar över vad vi ska göra eller tro.

En naturlig reaktion är att hävda att det Mooreanska argumentet är uppenbart bristfälligt eftersom det förutsätter vad som ska visas. Men jag är inte säker på att en sådan anklagelse är befogad. Det här med att "förutsätta vad som ska bevisas" är klurigare än man kan tro. För någonting måste vi ju förutsätta när vi argumenterar – annars kommer vi aldrig någon vart. Och vad ska vi i så fall förutsätta om inte det som verkar allra mest rimligt?

Däremot står det klart att det Mooreanska argument knappast kommer övertyga någon om att det faktiskt finns normativa fakta som inte redan trodde på detta. Om konstighetsargumentet förde oss till ett

5. Bergström 2016.

6. Olson 2017a.

7. Jämför Olson 2014, kap. 7.1. Olson antyder dock i det här sammanhanget att ett bra Mooreanskt argument måste åberopa faktumet att vi är väldigt *säkra* på sådant som att man ibland bör vara snäll (kap. 7, fotnot 4). Det är inte tydligt för mig varför detta psykologiska övervägande hör hemma i argumentet – misstagsteorin är ju en teori om vad som finns, och inte om våra övertygelser – och det är inte en premiss i mitt Mooreanska argument.

8. Moore 1939.

filosofiskt dödläge så kan nog samma sak sägas om det Mooreanska argumentet (och kanske också vissa besläktade, mer sofistikerade argument). Både de som tror på normativa skäl och de som förnekar deras existens anser sig ha övertygande argument för sin position. Men båda parterna är också medvetna om att dessa argument knappast kommer övertyga motståndaren.

Här uppstår den metodologiska fråga jag nämnde i inledningen. Vad ska man göra i en sådan här situation? Om man är bekväm med att bara insistera på att ens eget argument eller ens egna intuitioner är mer pålitliga än motpartens så kan man kanske slappna av. (De filosofer som inte håller med om att normativa fakta vore märkliga brukar till exempel sätta konstighetsargumentet åt sidan ganska kvickt.) För egen del anser jag dock att både konstighetsargumentet och det Mooreanska argumentet har viss kraft. Jag vill helst också undvika att lägga alltför mycket vikt vid intuitioner, såsom den rörande huruvida normativa fakta är konstiga eller ej, som är så omtvistade.⁹ Om man håller med mig om dessa bedömningar så kan dödläget inte viftas bort så lätt.

Den här sortens dödlägen är som sagt inte ovanliga i filosofin. Man skulle kanske kunna tro att de uppstår bara om åtminstone en av parterna helt enkelt är tjurskallig eller känslomässigt investerad i sin position, eller kanske för att hon begått något enkelt misstag. Denna hypotes är möjligen rimlig i enstaka fall, men det är inte ett särskilt välvilligt sätt att förstå filosofin i stort. Mer rimligt är att filosofi helt enkelt är väldigt svårt ibland. Denna uppfattning stöds av en populär koherentistisk idé om filosofisk metodologi som både Bergström, Olson och jag är sympatiska till.¹⁰ Tanken är att frågor av det här slaget bäst hanteras genom att man utgår från de uppfattningar man redan har (alternativt de uppfattningar man accepterat efter noggrant övervägande) och bearbetar denna åsiktsmängd så att den blir så sammanhängande och motsägelsefri som det går. Och det är ju inte en särskilt lätt uppgift. Det är svårt att överblicka alla sina uppfattningar på en gång och avgöra vilka justeringar som skulle leda till en åsiktsmängd som på det hela taget är så koherent som möjligt.

9. Den här frågan ligger nära den om de epistemiska konsekvenserna av oenighet bland s.k. *epistemiska likar* ("peers"), som diskuteras av bl.a. Tiozzo 2016. Tiozzo föreslår att vi i dessa situationer kan ha kunskap om de teser som ifrågasätts av våra motståndare, men att oenigheten ändå gör att vi bör eller har skäl att suspendera omdöme om dessa frågor. Självt är jag dock benägen att tro att den här sortens oenighet implicerar att bägge parterna saknar kunskap. Jag och Folke Tersman argumenterar för denna uppfattning i Risberg och Tersman MS.

10. Bergström 2016, 2017; Olson 2017a.

Det här låter besvärligt, men som tur är finns det också goda nyheter. Den koherentistiska idén säger oss nämligen något om hur man kan lösa det dödläge som tenderar att uppstå mellan de som accepterar misstagsteorin och de som förkastar den. I stället för att bara insistera på våra intuitioner åt det ena eller andra hållet så kan vi försöka skärskåda vår åsiktsmängd någon annanstans i stället. I synnerhet kan vi ifrågasätta de antaganden som ledde fram till dödläget. Även om dessa antaganden verkar rimliga vid första påseende, så kan de vara värda att ge upp om det är vad som krävs för att vår åsiktsmängd på det hela taget ska bli så koherent som möjligt.

3. NATURALISM?

Ett sådant antagande, som både Bergström och Olson verkar göra, är att om det finns normativa fakta så måste de vara av "sitt eget slag" eller *sui generis*. I synnerhet måste de vara helt och hållet distinkta från, eller något "utöver", den sortens fakta som ibland kallas *naturliga* fakta. Fakta om lycka och lidande, form och färg, folk och fä och sådana saker brukar räknas som naturliga fakta i den relevanta meningen. Ibland sägs det att ett faktum är naturligt om det är av samma "typ" som de fakta som vetenskaperna presenterar för oss. Det är inte direkt knivskarpt. Det är inte lätt att säga något allmänt om vad som krävs för att ett faktum ska vara naturligt. Däremot är det ganska lätt att ge vissa okontroversiella exempel, som de jag nyss gav, och jag tror att man ganska lätt förstår ungefär vad som avses.

Bergström menar att normativa fakta inte är naturliga fakta. Han accepterar alltså inte bara att normativa fakta finns, utan också, kan man säga, att de har en viss metafysisk "karaktär". Bland annat säger han att de "inte kan reduceras till eller tolkas som något icke-normativt", och antyder att de inte står att finna bland de fakta som vetenskaperna upptäcker.¹¹ Den här uppfattningen brukar kallas *non-naturalism*. De som accepterar *naturalism* om normativitet håller med Bergström om att det finns normativa fakta, men förnekar att de skiljer sig så avsevärt från naturliga fakta. Naturalismen är tvärtom tesen att normativa fakta helt enkelt är naturliga fakta.

Ett terminologiskt klargörande är på sin plats. Både Olson och Bergström formulerar sig som att deras dispyt rör existensen av *irreducibel*

11. Bergström 2016, s. 16–18.

normativitet. Beroende på hur man tolkar "irreducibel" kan detta antyda att naturalismen är utesluten per definition. Det vore olyckligt. Det verkar ju helt begripligt att hävda att fakta om vad vi har skäl eller bör göra är naturliga fakta. Vi bör således undvika en terminologi som gör den uppfattningen omöjlig att uttrycka. Den relevanta frågan kan därför i stället sägas handla om huruvida det finns fakta vars normativitet på något sätt är mer "genuin", "robust" eller "viktig" än den rent formella normativitet som t.ex. etikett och andra konventioner besitter. Man kanske kan säga att genuin normativitet handlar om vad vi *verkligt* bör göra, och inte bara om vad vi bör göra *enligt* något visst regelsystem. Om frågan formuleras på det sättet så är det lättare att se att naturalismen är ett alternativ.

Jag kommer att behandla naturalismen som tesen att normativa fakta är identiska med naturliga fakta. Det finns många olika versioner av den här tesen. Exempelvis kan man hävda att faktumet att en viss handling bör utföras är identiskt med faktumet att handlingen maximerar mängden njutning minus lidande. Detta ligger nära någon form av hedonistisk utilitarism. Ett annat populärt alternativ är att hävda att genuin normativitet ska förstås i termer av vissa preferenser eller proattityder. Det kan till exempel vara de preferenser vi alla skulle ha i vissa idealiserade omständigheter, eller kanske preferenserna hos en hypotetisk "ideell observatör" som är opartisk, klartänkt, informerad, osv.¹²

Även om man i slutändan förkastar naturalismen så måste man nog gå med på att den har vissa fördelar. Särskilt anmärkningsvärt i det här sammanhanget är att den låter oss undvika både det Mooreanska argumentet och konstighetsargumentet. Det Mooreanska argumentet hanteras eftersom naturalismen ju implicerar att det finns vissa handlingar som vi bör eller har skäl att utföra.¹³ Den utilitaristiska teorin jag skissade ovan ger till exempel vid handen att vi bör vara snälla ibland; närmare bestämt när snälla handlingar maximerar mängden njutning minus lidande. (Oumbärlighetsargumentet hanteras på samma sätt: om Bergström har rätt i att antagandet att det finns normativa fakta är oundgängligt i deliberation, så är detta helt i sin ordning eftersom naturalismen implicerar att detta antagande är sant.)

12. Närliggande teorier har försvarats av bl.a. Firth 1951 och Smith 1994.

13. Ett undantag bör göras för de versioner av naturalism som identifierar normativa egenskaper med egenskaper som aldrig instantieras, eller som kanske till och med omöjliga kan instantieras. (Exempelvis medger Smith (1994, kap. 6) att det finns vissa skäl att tro att hans version av naturalism har detta resultat. Han försöker dock bemöta dem.) Sådana naturalistiska teorier drabbas också av det Mooreanska argumentet.

Kanske är det inte lika uppenbart hur naturalismen hanterar konstighetsargumentet. Anledningen är, som Olson påpekat i ett annat sammanhang, att konstighetsargument rimligen bara kan vara ett argument mot *non-naturalistiska* versioner av tesen att det finns normativa fakta.¹⁴ För det verkar inte särskilt märkligt att vissa handlingar maximerar mängden njutning eller att de skulle föredras i vissa idealiserade omständigheter. Och om normativa fakta helt enkelt är sådana fakta så är det inget konstigt med dem heller. (Inget som är konstigt kan ju vara identiskt med något som inte är konstigt.) Därför tenderar förespråkare av konstighetsargumentet att hävda att normativa fakta vore konstiga om de vore icke-naturliga. Och eftersom naturalismen implicerar att de inte är icke-naturliga så kan konstighetsargumentet undvikas.

Om man som jag är imponerad av både konstighetsargumentet och det Mooreanska argumentet, så kan naturalismen således framstå som ett lockande alternativ. Enligt den här teorin finns det ju fakta om vad vi bör eller har skäl att göra, och det är inget konstigt med det. Men tyvärr finns det också kraftfulla invändningar mot naturalismen.

4. NORMATIVITETSINVÄNDNINGEN

Jag ska nu kortfattat presentera den invändning mot naturalismen som på sistone varit mest inflytelserik. Den kallas *normativitetsinvändningen*. Den är nästan lika enkel som det Mooreanska argumentet mot misstagsteorin, och framförs ofta av både misstagsteoretiker och non-naturalister.¹⁵ Likt dessa argument kommer även normativitetsinvändningen att ta oss tillbaka till ett filosofiskt dödläge.

Tanken bakom argumentet är helt enkelt att idén att normativa fakta skulle vara identiska med naturliga fakta är hopplöst orimlig, då dessa sorters fakta är alldeles för olika. En av de filosofer som drivit argumentet hårdast är Derek Parfit.¹⁶ Hans resonemang bygger på en analogi: han menar att upplevelser, stenar, rättvisa och talet fyra måste vara distinkta från varandra, eftersom de helt enkelt är entiteter av helt olika slag. Och detsamma gäller för normativa fakta och naturliga fakta.

14. Olson 2014, s. 83. Notera dock att Olson senare har antytt att det kan finnas vissa versioner av naturalism som implicerar att "moraliskt språk och tänkande är förbundet till existensen av irreducibelt normativa fakta", och att även dessa teorier kan drabbas av konstighetsargumentet (Olson 2017b).

15. Olson 2014, s. 82–83 påpekar t.ex. att ett liknande argument verkar ha framförts av J. L. Mackie.

16. Parfit 2011.

Normativa fakta verkar vara av ett helt eget slag då de *föreskriver* vissa handlingar, eller *kräver* att de utförs. Kanske kan man säga att normativa fakta implicerar existensen av "ett krav utan en kravställare".¹⁷ Naturliga fakta ställer dock inga normativa krav alls. Därför är normativa fakta inte naturliga fakta.

Vad ska man säga om den här invändningen? Än en gång kanske någon tycker att argumentet är bristfälligt för att det förutsätter vad som ska visas. Naturalisten menar ju att normativa och naturliga fakta är väldigt lika, så hur kan ett argument *mot* naturalismen utgå från ett förnekande av detta? Men återigen tror jag att det är hopplöst att beklaga sig över den här sortens saker. Intuitionen att normativa fakta och naturliga fakta är av helt olika slag verkar ganska utbredd (om än inte fullt så utbredd som de intuitioner som figurerar i det Mooreanska argumentet). Förespråkare av normativitetsinvändningen kan rimligen utgå från detta i sitt argument.

Däremot verkar normativitetsinvändningen ungefär lika dialektiskt ineffektiv som både konstighetsargumentet och det Mooreanska argumentet. Den som inte redan förnekar att normativa fakta är naturliga fakta lär knappast bli övertygad av ett argument som bygger på att dessa fakta är av helt olika slag. Vi är således tillbaka till det dödläge som naturalismen var tänkt att undvika.

5. EN VÄG FRAMÅT

Vi har nu diskuterat tre teorier om normativ metafysik. Vi har också sett att alla dessa teorier står inför invändningar som i mina ögon är ganska kraftfulla. Dessa argument är också intimt relaterade på flera sätt. Bland annat är intuitionen som driver normativitetsinvändningen – dvs. att normativa fakta "ställer krav" på oss – också vad som brukar få folk att anse att normativa fakta vore väldigt märkliga.

Om vi accepterar att man kan tala om normativa fakta i någon regelbunden mening, så verkar det ändå som att vi måste välja mellan naturalism, non-naturalism eller misstagsteori. Valet kommer inte bli helt smärtfritt eftersom alla alternativ har sina problem. Men det finns en väg framåt. Eftersom de tre argumenten vi tagit upp här är besläktade och ungefär lika bra (så vitt jag kan se), så bör vi fundera över argument som är oberoende av dessa för att kunna göra framsteg. I synnerhet

17. Jfr Garner 1988.

måste vi fråga oss: vad finns det för *positivt* stöd för dessa teorier? Eller: vad kan dessa teorier *förklara*?¹⁸

Låt oss börja med naturalismen. Uppfattningen att normativa fakta är identiska med naturliga fakta har nog i sig inte någon vidare förklaringskraft. Men mer specifika versioner av naturalismen kommer kunna säga oss en hel del. Ta till exempel uppfattningen att normativa fakta är identiska med fakta om vissa idealiserade preferenser, såsom de hos en ideell observatör. Vi behöver inte fundera på detaljerna i teorin just nu; mer intressant är att denna tes (givet vissa hjälphypoteser) kan förklara, eller i en lösare mening "förutsäga", flera rimliga moralfilosofiska teser. Naturalismen kan därför stödjas av andra överväganden än de vi hittills diskuterat. Här är två exempel.

1. *Normativ etik*. Låt oss säga att en agent kan välja mellan att antingen realisera en värld w_1 , vars invånare har många lustupplevelser, många tillfredsställda preferenser, mycket kunskap och vänskap, osv., eller att realisera en värld w_2 , där dessa personer i stället har många smärtupplevelser och frustrerade preferenser, där det finns mycket dumhet och fientlighet, osv. Det är minst sagt rimligt att agenten bör realisera w_1 snarare än w_2 . Om en teori kan förklara att agenten bör realisera w_1 så talar det således för att teorin är sann.

Hur är det då med naturalismen? Jo, givet den naturalistiska tesen jag nyss föreslog så är normativa fakta identiska med fakta om den ideella observatörens preferenser. Det verkar rimligt att anta att den ideella observatören skulle föredra att w_1 snarare än w_2 realiserar. Och givet dessa teser är det ju knappast något mysterium att agenten bör realisera w_1 snarare än w_2 : teorin implicerar ju att dessa fakta helt enkelt är *identiska*. I den här meningen kan specifika versioner av naturalism förklara varför vissa normativa fakta föreligger, och därför få stöd av överväganden inom normativ etik mer allmänt.

2. *Rättgörande*. Den här versionen av naturalism gör också rimliga förutsägelser gällande *rättgörande*. Den förklarar både *vilka* fakta som är rättgörande och vad detta överhuvudtaget innebär.

Betrakta exemplet ovan igen. *Varför* bör w_1 snarare än w_2 realiserar? Eller: *i kraft av vad* bör denna handling utföras? Ett rimligt svar åberopar att det i w_1 finns mycket njutning, många tillfredsställda preferenser,

18. För diskussionens skull tänkte jag anta en ganska liberal uppfattning om vad som ska räknas som en "förklaring" när vi funderar över vilket stöd det finns för olika filosofiska teorier. Det är inte lätt att avgöra vad som ska räknas som en förklaring (och det är ännu svårare att säga vilken av kandidaterna som är "bäst"). I det här sammanhanget är det dock fruktbart att inte vara särskilt sträng med avseende på detta.

och mycket kunskap och vänskap, medan det i w_2 i stället finns mycket smärta, frustrerade preferenser, och dumhet och fientlighet.

Även detta intuitiva svar förklaras på ett bra sätt av den naturalistiska tesen. För vi kan fråga oss: *i ljuset av vad skulle den ideella observatören föredra att w_1 framför w_2 realiseras?* Och svaret är troligen att det är i ljuset av just dessa saker: att w_1 innehåller mycket njutning, kunskap och vänskap osv., medan w_2 innehåller mycket smärta och dumhet. Vi kan således helt enkelt identifiera rättgörande-relationen med *skulle föredras av den ideella observatören i ljuset av*-relationen. Denna hypotes förklarar att w_1 bör realiseras i kraft av att den världen innehåller njutning, preferenstillfredsställelse, kunskap, vänskap, och sådana saker. Den naturalistiska teorin kan på det här sättet förklara både vilka fakta som är rättgörande och vad detta överhuvudtaget innebär.

Den här korta listan på sådant som den naturalistiska tesen kan förklara är nog inte uttömmande. Specifika versioner av naturalismen verkar också kunna göra förutsägelser inom flera andra viktiga moral-filosofiska områden, så som moralisk epistemologi. Jag har inte sagt mycket om detaljerna i teorin, och i slutändan kommer dessa förklaringar förstas skilja sig mycket beroende på hur de stavas ut. Men det är inte så viktigt för den allmänna poängen här, som är att eftersom naturalismen ger vid handen att *det finns något att säga* om normativ metafysik så kan teorin också figurera i enhetliga förklaringar av en mängd andra moralfilosofiska fenomen.

Jämför detta med misstagsteorin och non-naturalismen. Båda dessa uppfattningar implicerar, på olika sätt, att det inte direkt finns något alls att säga om normativ metafysik. Misstagsteoretikern hävdar att det inte finns några normativa fakta. Faktumet att vi ändå har intuitioner som talar för att de finns måste hon därför bortförklara på något sätt. Som Olson antyder så kan hon åberopa någon evolutionär eller psykologisk förklaring till att vi har dessa intuitioner för att försöka visa att dessa intuitioners innehåll – dvs. propositionen att man bör vara snäll ibland – inte *behöver* förklaras.¹⁹ Tanken är att vår intuition att man bör vara snäll ibland kan *undergrävas* eller *bortförklaras* på det här sättet av vissa empiriska hypoteser.

Kanske är dessa psykologiska och evolutionära förklaringar rimliga. De kommer hur som helst inte ge stöd *för* misstagsteorin. I bästa fall kan de visa att vissa möjliga invändningar *mot* misstagsteorin inte fungerar.²⁰

19. Olson 2017a.

20. Se Olson 2014, s. 146 för en liknande poäng.

Men eftersom misstagsteorin själv inte figurerar i eller förutsätts av dessa evolutionära eller psykologiska förklaringar, så får den inte heller något stöd av dessa.

Det enda misstagsteorin skulle kunna förklara, så vitt jag kan se, är intuitionerna att normativa fakta verkar skilja sig från naturliga fakta och att icke-naturliga normativa fakta verkar vara metafysiskt konstiga.²¹ Det är visserligen trevligt, men det här är ju också huvudpremisserna i normativitetsinvändningen och konstighetsargumentet. Frågan vi var intresserade av nu är om misstagsteorin kan få stöd av överväganden som är *oberoende* av dessa. Och det verkar inte troligt.

Non-naturalisten menar å sin sida att det finns normativa fakta som är helt av sin egen sort. Det finns robust normativa fakta, hävdar hon, men det går inte att säga särskilt mycket om deras natur. Vi kan gå med på att denna tes är förenlig med intuitionen bakom det Mooreanska argumentet och att den förklarar intuitionen bakom normativitetsinvändningen. Men finns det något annat som non-naturalismen kan förklara?

Inte heller detta verkar troligt. Ta till exempel påståendet att w_1 snarare än w_2 bör realiseras. Detta påstående är förenligt med non-naturalismen och är inget som direkt talar mot den teorin. Men det är inte heller något som *troliggör* non-naturalismen. Tvärtom passar ju non-naturalismen exakt lika bra ihop med den hopplöst orimliga uppfattningen att det är moraliskt förbjudet att realisera w_1 . Non-naturalismen förutsäger i den här meningen inte att w_1 bör realiseras. I ljuset av detta är det svårt att se hur den non-naturalistiska tesen skulle kunna stödjas av överväganden inom normativ etik.

En person som accepterar non-naturalismen kan påpeka att hon har en annan förklaring till att w_1 snarare än w_2 bör realiseras. Kanske åberopar den här förklaringen någon moralisk lag, i stil med utilitarismen, som på ett relevant sätt "kopplar ihop" naturliga egenskaper (som lyckomaximering) med normativa egenskaper. Så kan det vara. Men även om detta är en förklaring som är *förenlig* med non-naturalismen, så är det återigen inte en förklaring som ger *stöd* åt non-naturalismen. För den föreslagna utilitaristiska förklaringen kommer inte involvera eller förutsätta non-naturalismen, på samma sätt som misstagsteoretikerns evolutionära förklaring till att faktumet att vi har vissa moraliska intuitioner inte kommer involvera eller förutsätta misstagsteorin.

21. Vi har ju, som jag sa i fotnot 18, en liberal uppfattning om vad som ska räknas som en förklaring.

Sammanfattningsvis: till skillnad från misstagsteorin och non-naturalismen gör naturalismen alltså förutsägelser om flera moralfilosofiska områden. Det här är ett tveeggat svärd, då vissa av naturalismens förutsägelser kan visa sig vara falska. Min egen uppfattning är att ideell observatörs-teorin är falsk, just på grund av att den gör vissa förutsägelser om normativ etik som verkar oacceptabla.²² Men även om jag har rätt i det så kan ju andra naturalistiska teorier klara sig bättre.

Non-naturalismen gör dock inte några förutsägelser om normativ etik alls. I det avseendet är den lite som en icke-falsifierbar empirisk teori: den kommer visserligen inte *falsifieras av*, men inte heller *stödjas av*, etiska överväganden. Och att vara icke-falsifierbar är ju inte en eftersträvansvärd egenskap hos någon teori, även om – eller snarare just därför att – det innebär att teorin automatiskt är immun från vissa typer av invändningar.

Misstagsteorin å sin sida *gör* förutsägelser om normativ etik. Den implicerar bland annat att det inte är fallet att man bör vara snäll ibland, vilket är en orimlig slutsats. Återigen kanske misstagsteoretikern kan bortförklara detta på något sätt, men eftersom misstagsteorin inte figurerar i denna förklaring så får den inget positivt stöd av detta. Den förklarar varken att man bör vara snäll ibland eller att vi har den uppfattningen.

6. SAMMANFATTNING

I den här texten har jag diskuterat tre teorier om normativ metafysik och de tre viktigaste argumenten emot dessa uppfattningar. Gång på gång leder dessa argument till dialektiska dödlägen. Om vi i koheren-tistisk anda ser bortom dessa så visar det sig dock att naturalismen, till skillnad från konkurrerande teorier, har fördelen att den kan få stöd av en rad överväganden inom moralfilosofin mer allmänt. I ljuset av detta finns det skäl att tro att någon version av naturalism är den mest lovande metaetiska uppfattningen. Exakt vilken version som är rimligast återstår dock att se.²³

22. Jag kritiserar liknande teorier i Risberg 2016 och Risberg kommande.

23. Tack till Nils Franzén, Victor Moberger och Jonas Olson för kommentarer på tidigare versioner av den här uppsatsen.

LITTERATUR

- Bergström, Lars. 2016. "Normativa skäl". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.
- . 2017. "Replik om normativa skäl". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.
- Firth, Roderick. 1952. "Ethical Absolutism and the Ideal Observer". *Philosophy and Phenomenological Research*, nr 3.
- Garner, Richard T. 1988. "On the Genuine Queerness of Moral Properties and Facts". *Australasian Journal of Philosophy*, nr 2.
- Moore, G. E. 1939. "Proof of an External World". *Proceedings of the British Academy* 25, s. 273–300. Även i G. E. Moore, *Selected Writings*, red. Thomas Baldwin. London: Routledge, 2013.
- Olson, Jonas. 2014. *Moral Error Theory: History, Critique, Defence*. Oxford: Oxford University Press.
- . 2017a. "Bergström om normativa skäl". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.
- . 2017b. "Error Theory in Metaethics." I *The Routledge Handbook of Metaethics*, red. Tristram McPherson och David Plunkett. London: Routledge.
- Parfit, Derek. 2011. *On What Matters*, Vol. 2. Oxford: Oxford University Press.
- Risberg, Olle. 2016. "Weighting Surprise Parties: Some Problems for Schroeder". *Utilitas*, nr 1.
- . Kommande. "The Entanglement Problem and Idealization in Moral Philosophy". *The Philosophical Quarterly*.
- Risberg, Olle och Folke Tersman. MS. "A New Route from Disagreement to Moral Skepticism".
- Smith, Michael. 1994. *The Moral Problem*. Oxford: Blackwell.
- Tiozzo, Marco. 2016. "Om moralisk oenighet mellan epistemiska likar". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.